

महाराष्ट्र राज्य व्यवसाय शिक्षण परीक्षा मंडळ, वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०० ०५१.

१	व्यवसाय अभ्यासक्रमाचे नांव	सी.सी.इन कृषि पर्यटन (४१४१०३)																																																
२	तुकडी निहाय विद्यार्थी संख्या	२५ विद्यार्थी																																																
३	अभ्यासक्रमाचा कालावधी	६ महिने																																																
४	आठवडयातील कामाचे दिवस	६ दिवस																																																
५	प्रकार	अर्धवेळ																																																
६	प्रती दिवस कामाचे तास	४ तास																																																
७	अभ्यासक्रमासाठी आवश्यक जागा	प्रॅक्टिकल लॅब = २०० चौरस फूट वर्गखोलीकरीता = २०० चौरस फूट एकूण = ४०० चौरस फूट																																																
८	प्रवेश अर्हता	एस्.एस.सी. उत्तीर्ण																																																
९	प्रस्तावना व उद्दिष्ट	१) कृषि पर्यटनातून कृषि प्रदर्शनाचे आयोजन करणे व त्यामार्फत कृषिविषयक नवनवीन तंत्रज्ञानाचा प्रसार व प्रचार करणे.																																																
१०	रोजगार संधी	स्वतः स्वयंरोजगार करू शकतो.																																																
११	शिक्षकांची शैक्षणिक अर्हता	पदवी/पदविका																																																
१२	शिक्षण पध्दती	<div>Training System Per Week</div> <table><tr><td>सैध्दांतीक</td><td>प्रात्यक्षिक</td><td>एकूण</td></tr><tr><td>६ तास</td><td>१८ तास</td><td>२४ तास</td></tr></table>							सैध्दांतीक	प्रात्यक्षिक	एकूण	६ तास	१८ तास	२४ तास																																				
सैध्दांतीक	प्रात्यक्षिक	एकूण																																																
६ तास	१८ तास	२४ तास																																																
१३	परीक्षा पध्दती	<table><tr><td>अ.क्र</td><td>पेपर कोड</td><td>विषयाचे नांव</td><td>थिअरी/प्रात्य.</td><td>तास</td><td>कमाल गुण</td><td>किमान गुण</td></tr><tr><td>१</td><td>४१४१०३११</td><td>कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना</td><td>थिअरी-१</td><td>३ तास</td><td>१००</td><td>३५</td></tr><tr><td>२</td><td>४१४१०३१२</td><td>कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती</td><td>थिअरी-२</td><td>३ तास</td><td>१००</td><td>३५</td></tr><tr><td>३</td><td>४१४१०३२१</td><td>कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना</td><td>प्रात्य.-१</td><td>३ तास</td><td>१००</td><td>५०</td></tr><tr><td>४</td><td>४१४१०३२२</td><td>कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती</td><td>प्रात्य.-२</td><td>३ तास</td><td>१००</td><td>५०</td></tr><tr><td></td><td></td><td>Total Marks</td><td></td><td></td><td>४००</td><td>१७०</td></tr></table>	अ.क्र	पेपर कोड	विषयाचे नांव	थिअरी/प्रात्य.	तास	कमाल गुण	किमान गुण	१	४१४१०३११	कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना	थिअरी-१	३ तास	१००	३५	२	४१४१०३१२	कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती	थिअरी-२	३ तास	१००	३५	३	४१४१०३२१	कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना	प्रात्य.-१	३ तास	१००	५०	४	४१४१०३२२	कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती	प्रात्य.-२	३ तास	१००	५०			Total Marks			४००	१७०						
अ.क्र	पेपर कोड	विषयाचे नांव	थिअरी/प्रात्य.	तास	कमाल गुण	किमान गुण																																												
१	४१४१०३११	कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना	थिअरी-१	३ तास	१००	३५																																												
२	४१४१०३१२	कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती	थिअरी-२	३ तास	१००	३५																																												
३	४१४१०३२१	कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना	प्रात्य.-१	३ तास	१००	५०																																												
४	४१४१०३२२	कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती	प्रात्य.-२	३ तास	१००	५०																																												
		Total Marks			४००	१७०																																												

अभ्यासक्रम - कृषि पर्यटन

थिअरी - १ कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना

१.१	पर्यटन आणि पर्यटनाच्या मूलभूत संकल्पना
१.२	कृषि पर्यटनाची व्याप्ती आणि महत्त्व
१.३	कृषि पर्यटनाची वैशिष्ट्ये
१.४	कृषि पर्यटनाचे ऐतिहासिक महत्त्व
१.५	कृषि पर्यटनाची उपयुक्तता
१.६	कृषि पर्यटन स्थळांची निर्मिती
१.६.१	पायाभूत सुविधा
१.६.२	कृषि पर्यटन स्थळांचे प्रकार
१.६.३	फार्म हाऊसची स्थापना
१.६.४	पर्यटनस्थळांचे व्यवस्थापन
१.६.५	पर्यटनस्थळांचे प्रकार
१.६.६	कृषि पर्यटनाच्या दृष्टीने महत्वपूर्ण स्थळे
१.७	कृषि पर्यटनातून कृषि प्रदर्शने
१.७.१	कृषि प्रदर्शनाची व्याप्ती आणि महत्त्व
१.७.२	प्रदर्शनाचे नियोजन
१.७.३	प्रदर्शनाचे जाहीरात व प्रचार तंत्र
१.८	कृषि पर्यटनातील गावरान मेवा
१.८.१	खेळ - बैलगाडी फेरी, म्हैस फेरी, कॉबडी, शेळया व बकरी यांची निगा, नदी किंवा नाले डुंबणे, झाडावर चढणे, फळे तोडणे, विहीरीतील पाणी काढणे, ग्रामीण घरे, जाती, उखळ, ताक घुसळणे, लेझीम, झांझ, मर्दानी खेळ (तलवारबाजी, दांडपट्टा) झोपडया, चिखलातील खेळ, झोके, फुगडी, मासे पकडणे इत्यादी
१.८.२	खाद्यपदार्थ - हुरडा, भुईमूग, भाजलेल्या व उकडलेल्या शेंगा, फुटाणे, हरभरा हुरडा, मका कणसे-भाजलेली, उकडलेली, भरीत वांगे, मांडे, कोल्हापूरी मटण भाकरी, मासे इत्यादी
१.८.३	करमणूक कार्यक्रम - लावणी, भारुड, जात्यावरील गाणी, नंदीवाले, बहुरूपी, वासुदेव, पिंगळा, बारा-बलुते, ग्रामीण भाषा बोली, ग्रामीण जीवनाचे ध्वनीप्रकाशात्मक मनोरंजनपर कार्यक्रम, लाईव्ह-शो आदि ग्रामीण व्यवस्थेतील व्यक्तीमत्वे व ग्रामीण सण समारंभ
१.८.४	संग्रहालय - ग्रामीण वस्तू, यंत्रे, उपकरणे, औजारे, मातीची भांडी (पौराणिक/आधुनिक), पिकांचे नमुने उदा. पापडया, कुरडया, सांडगे, बिबडया इत्यादी.
१.९	कृषि पर्यटन स्थळांची नकाशनिर्मिती
१.१०	कृषि पर्यटन व्यवस्था घटक
१.११	कृषि पर्यटनाला असणाऱ्या संधी
१.१२	कृषि संस्थांचे कृषि पर्यटनातील योगदान
१.१३	कृषि पर्यटनासाठी माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर

थिअरी - २ कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती

१	परिसरातील कृषि पर्यटनस्थळांची माहिती घेऊन त्यांची यादी तयार करणे
१.१	कृषि पर्यटनस्थळांची माहिती घेण्यासाठी विविध नकाशे व इतर माहिती कृषि खात्याकडून घेणे
१.२	परिसरातील कृषि महाविद्यालये, कृषि विज्ञान केंद्रे, कृषि प्रतिष्ठान आणि कृषि पर्यटन विकसित केलेले प्रगतशील शेतकरी या सर्वांची त्यांच्याजवळ असणाऱ्या सोईसुविधांबरोबर आवश्यकती माहिती नोंद करणे.
२	कृषि पर्यटन आणि कृषि प्रदर्शनामध्ये माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर करणे
२.१	कृषि प्रदर्शनाला भेट देणे आणि त्या ठिकाणी असलेल्या विविध माहिती प्रसार आणि तंत्रज्ञानाच्या माध्यमाची माहिती घेणे
२.२	माहिती प्रसार व तंत्रज्ञानाच्या माध्यमाची कार्यपद्धती व त्यासाठी येणारा खर्च यांची माहिती घेणे
३	कृषि पर्यटनातून कृषि प्रदर्शन आयोजित करण्यासाठी प्रकल्प आराखडा तयार करणे
४	कृषि पर्यटनातील गावरान मेवा
४.१	खेळ - बैलगाडी फेरी, म्हैस फेरी, कोंबडी, शेळया व बकरी यांची निगा, नदी किंवा नाले डुंबणे, झाडावर चढणे, फळे तोडणे, विहीरीतील पाणी काढणे, ग्रामीण घरे, जाती, उखळ, ताक घुसळणे, लेझीम, झांझ, मर्दाणी खेळ (तलवारबाजी, दांडपट्टा) झोपडया, चिखलातील खेळ, झोके, फुगडी, मासे पकडणे इत्यादी
४.२	खादयपदार्थ - हुरडा, भुईमूग, भाजलेल्या व उकडलेल्या शेंगा, फुटाणे, हरभरा हुरडा, मका कणसे-भाजलेली, उकडलेली, भरीत वांगे, मांडे, कोल्हापूरी मटण भाकरी, मासे इत्यादी
४.३	करमणूक कार्यक्रम - लावणी, भारुड, जात्यावरील गाणी, नंदीवाले, बहुरुपी, वासुदेव, पिंगळा, बारा-बलुते, ग्रामीण भाषा बोली, ग्रामीण जीवनाचे ध्वनीप्रकाशात्मक मनोरंजनपर कार्यक्रम, लाईव्ह-शो आदि ग्रामीण व्यवस्थेतील व्यक्तीमत्वे व ग्रामीण सण समारंभ
४.४	संग्रहालय - ग्रामीण वस्तू, यंत्रे, उपकरणे, औजारे, मातीची भांडी (पौराणिक/आधुनिक), पिकांचे नमुने उदा. पापडया, कुरडया, सांडगे, बिबडया इत्यादी.

प्रात्याशिक - १

कृषी पर्यटन व मूलभूत संकल्पना

१.१	पर्यटन आणि पर्यटनाच्या मूलभूत संकल्पना
१.२	कृषि पर्यटनाची व्याप्ती आणि महत्व
१.३	कृषि पर्यटनाची वैशिष्ट्ये
१.४	कृषि पर्यटनाचे ऐतिहासिक महत्व
१.५	कृषि पर्यटनाची उपयुक्तता
१.६	कृषि पर्यटन स्थळांची निर्मिती
१.६.१	पायाभूत सुविधा
१.६.२	कृषि पर्यटन स्थळांचे प्रकार
१.६.३	फार्म हाऊसची स्थापना
१.६.४	पर्यटनस्थळांचे व्यवस्थापन
१.६.५	पर्यटनस्थळांचे प्रकार
१.६.६	कृषि पर्यटनाच्या दृष्टीने महत्वपूर्ण स्थळे
१.७	कृषि पर्यटनातून कृषि प्रदर्शने
१.७.१	कृषि प्रदर्शनाची व्याप्ती आणि महत्व
१.७.२	प्रदर्शनाचे नियोजन
१.७.३	प्रदर्शनाचे जाहीरात व प्रचार तंत्र
१.८	कृषि पर्यटनातील गावरान मेवा
१.८.१	खेळ - बैलगाडी फेरी, म्हैस फेरी, कॉबडी, शेळया व बकरी यांची निगा, नदी किंवा नाले डुंबणे, झाडावर चढणे, फळे तोडणे, विहीरीतील पाणी काढणे, ग्रामीण घरे, जाती, उखळ, ताक घुसळणे, लेझीम, झांझ, मर्दानी खेळ (तलवारबाजी, दांडपट्टा) झोपडया, चिखलातील खेळ, झोके, फुगडी, मासे पकडणे इत्यादी
१.८.२	खादयपदार्थ - हुरडा, भुईमूग, भाजलेल्या व उकडलेल्या शेंगा, फुटाणे, हरभरा हुरडा, मका कणसे-भाजलेली, उकडलेली, भरीत वांगे, मांडे, कोल्हापूरी मटण भाकरी, मासे इत्यादी
१.८.३	करमणूक कार्यक्रम - लावणी, भारुड, जात्यावरील गाणी, नंदीवाले, बहुरूपी, वासुदेव, पिंगळा, बारा-बलुते, ग्रामीण भाषा बोली, ग्रामीण जीवनाचे ध्वनीप्रकाशात्मक मनोरंजनपर कार्यक्रम, लाईव्ह-शो आदि ग्रामीण व्यवस्थेतील व्यक्तीमत्वे व ग्रामीण सण समारंभ
१.८.४	संग्रहालय - ग्रामीण वस्तू, यंत्रे, उपकरणे, औजारे, मातीची भांडी (पौराणिक/आधुनिक), पिकांचे नमुने उदा. पापडया, कुरडया, सांडगे, बिबडया इत्यादी.
१.९	कृषि पर्यटन स्थळांची नकाशनिर्मिती
१.१०	कृषि पर्यटन व्यवस्था घटक
१.११	कृषि पर्यटनाला असणाऱ्या संधी
१.१२	कृषि संस्थांचे कृषि पर्यटनातील योगदान
१.१३	कृषि पर्यटनासाठी माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर

प्रात्याशिक - २

कृषी पर्यटन स्थळाची माहिती

१	परिसरातील कृषि पर्यटनस्थळांची माहिती घेऊन त्यांची यादी तयार करणे
१.१	कृषि पर्यटनस्थळांची माहिती घेण्यासाठी विविध नकाशे व इतर माहिती कृषि खात्याकडून घेणे
१.२	परिसरातील कृषि महाविद्यालये, कृषि विज्ञान केंद्रे, कृषि प्रतिष्ठान आणि कृषि पर्यटन विकसित केलेले प्रगतशील शेतकरी या सर्वांची त्यांच्याजवळ असणाऱ्या सोईसुविधांबरोबर आवश्यकती माहिती नोंद करणे.
२	कृषि पर्यटन आणि कृषि प्रदर्शनामध्ये माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर करणे
२.१	कृषि प्रदर्शनाला भेट देणे आणि त्या ठिकाणी असलेल्या विविध माहिती प्रसार आणि तंत्रज्ञानाच्या माध्यमाची माहिती घेणे
२.२	माहिती प्रसार व तंत्रज्ञानाच्या माध्यमाची कार्यपद्धती व त्यासाठी येणारा खर्च यांची माहिती घेणे
३	कृषि पर्यटनातून कृषि प्रदर्शन आयोजित करण्यासाठी प्रकल्प आराखडा तयार करणे
४	कृषि पर्यटनातील गावरान मेवा
४.१	खेळ - बैलगाडी फेरी, म्हैस फेरी, कॉबडी, शेळया व बकरी यांची निगा, नदी किंवा नाले डुंबणे, झाडावर चढणे, फळे तोडणे, विहीरीतील पाणी काढणे, ग्रामीण घरे, जाती, उखळ, ताक घुसळणे, लेझीम, झांझ, मर्दानी खेळ (तलवारबाजी, दांडपट्टा) झोपडया, चिखलातील खेळ, झोके, फुगडी, मासे पकडणे इत्यादी
४.२	खादयपदार्थ - हुरडा, भुईमूग, भाजलेल्या व उकडलेल्या शेंगा, फुटाणे, हरभरा हुरडा, मका कणसे-भाजलेली, उकडलेली, भरीत वांगे, मांडे, कोल्हापूरी मटण भाकरी, मासे इत्यादी
४.३	करमणूक कार्यक्रम - लावणी, भारुड, जात्यावरील गाणी, नंदीवाले, बहुरूपी, वासुदेव, पिंगळा, बारा-बलुते, ग्रामीण भाषा बोली, ग्रामीण जीवनाचे ध्वनीप्रकाशात्मक मनोरंजनपर कार्यक्रम, लाईव्ह-शो आदि ग्रामीण व्यवस्थेतील व्यक्तीमत्वे व ग्रामीण सण समारंभ
४.४	संग्रहालय - ग्रामीण वस्तू, यंत्रे, उपकरणे, औजारे, मातीची भांडी (पौराणिक/आधुनिक), पिकांचे नमुने उदा. पापडया, कुरडया, सांडगे, बिबडया इत्यादी.

.....